

nova seja, da so se mogli nekateri poslanci domu peljati. Na dnevni red je postavil predsednik predlog o podaljšanju obrokov za pritožbo o zemljiščih vcenitvah in tretje branje šolske postave, a pristavil je, da pride drug predmet najprej na versto. Poslancem se ni tako zelo mudilo v zbornico, a gospod predsednik ostane pri dnevnem redu in precej ob 6. uri prične zborovanje z glasovanjem o šolski postavi, ki je bila sprejeta tudi v tretjem branji s 113 gls. proti 79. — Postava o podaljšanju obrokov za pritožbo zoper zemljiščne vcenitve je bila podaljšana na tri mesece, do konca maja. — Predsednik je sejo sklenil. S tem je bila stvar v zbornici srečno dovršena; a dunajski študentje (večidel židje) so napravili posl. Lienbacherju mačjo godbo, in s tem so prav jasno in določno pokazali, kako je Lienbacher prav imel, ko je rekel, da nova šolska postava, osemletno šolsko obiskovanje, samo na sebi ne stori še človeka boljšega in pametnejšega, dijaki namreč se dosti šolajo, a védejo se bolj neolikano, kakor poulični pobalini. Stvar pride še v gosposko zbornico.

Slovstvena naznanila.

„Prosvetni glasnik“. V poslednjem listu smo obétali svojim čitateljem poročati natánčneje in izvrstnejše ob izvrstnih srbskih novinah, ki nosé na čelu svojem imé »Prosvetni glasnik«, izhajajočih v Belem Gradu po dvakrat na mesec v velike oblike zvezkih po tri, štiri pola, a časi ob ugodnej priliki tudi do pet pól. — S proračúnskim zakónom je bila po predlógu prejšnjega srbskega ministra prosvéte ter cerkvenih poslov g. St. Boškovića vlni odobréna potrebna svota za izdajanje zvaničnega (vradnega) prosvetnega lista. Kar se tiče vsebine, objavljajo te novine važnejše vradne novósti, zakone in naredbe po stroki zgóraj oménjenega ministerstva; izvóde iz zapísnikov o delováni »glavnega prosvétnega svéta«, sósebnó obča ter stročna vprašanja po družem členu vredénja tega svéta; pravila in programe za profesorske ter učiteljske izpíte in nastavne (učne) načrte, kako je tréba predavati nauke ter umételjnósti v srednjih in osnovnih (početnih) učilnicah; razglašujo se dalje v tem listu izvódi iz zapísnikov »narodne skupštine« (katero se lahko prispodáblja z našim državnim zborom) govoreči o javnem poučevánji in narodnej prosveti; izvéstja ob izvrstnih ter océnjenih spisih šolske in naučne književnosti, katera se tiskajo o državnih troških; izvéstja glavnih učilniških nadzornikov o stanji in napredováni osnovnih učilnic; letna ravnateljska izvéstja srednjih učilnic o tvarnem (materijalnem) ter duševnem stanji, a vrhu vsega tega tudi o naučnem vspéhu dotičnih zavódog, posnéta a tudi v celini, kadar je potrebno in primérno.

Ta poročila se tiskajo o troških dotičnih zavódog tudi posébe v knjižicah učencem ter njih roditeljem in skrbnikom (kuratorjem) v rabo. »Prosvétini glasnik« prinaša vsa namésčénja profesorjev in suplentov »vélike škole« (vseučilíša belgrádskega) ter srednjih učilnic; dalje namésčénja učiteljev in predavalecov srednjih šol, kakor tudi namésčénja, premésčénja, nagrade in odlikoványa, a tudi učiteljev ter učiteljic odpuščenja iz služeb osnovnih učilnic. Vrhu vsega tega objavlja list izvóde iz zapísnikov o delováni književnih in učénih srbskih ter ostalih južnih slovanskih družtev, a ob priliki po potrebi tudi belézke o tujih družtvih, kar se tiče znatnih kulturnih pojavov ter naučnih iznajdeb, vzlasti na polji javnega napredka; recenzije ter predmetne (objektivne) sódbe ob učilnih in naučnih knjigah ter ob umeteljnih delih javnemu napredku naménjenih. Napósled se tiskajo v »Prosvétnem glasniku« časi tudi razpráve

in članki o vprašanjih narodne prosvete in narodnega napredka in ob uvétih (pogojih), kako naj se prirodno razvija telesno ter duševno zdravje élovekovo in kako naj se krepé mladega naraščaja umne moći. V to vrsto prilóg jemljó se tudi članki o boljših načinih poučevanja v osnovnih ter srednjih učilnicah po raznih strokah znanja in nauka. — List vredujeta zdaj tajnika ministerstva za prosveto in cerkvene poslove St. D. Popović in dr. Nikola Petrović, katerima pomaga, kadar je treba, ministerstveni »statističar« Bogoljub Jovanović. Vzprijémati morajo te novine vse srbske učilnice in vsi srbski prosvetni zavódi, katerim upravlja rečeno ministerstvo.

Poslúšajmo še izjavo vredniško: »Inicijativom sadanjug gospodina ministra prosvete i crkvenih poslova, a iz poznavanja žive i opravdane opšte potrebe, pokreće se »Prosvetni glasnik« u nameri čistoje od svakih ličnih računa i pretenzija, a sa željom, da se prema datim prilikama unese više svetlosti u celokupni rad na narodnoj nastavi. Korist otuda bila bi s jedne strane ta, što bi se svaki važniji pokret, svaki veći korak centralne prosvetne uprave, a i njezinih glavnijih ograna, na polju škole i prosvete narodne mogao po uzrocima, namerama i načinima a i u posledicama dovoljno i na vreme izmeriti, a s druge strane opet ta, što bi se malo i u nas kao i u ostalog naprednog sveta probudila u gradjanstvu i u narodu življa pažnja i veća volja za obavestavanjem o svima bitnim uslovima i prilikama, do kojih stoji veći moralni i umni razvitak narodne omladine, pa i bolja sudba i sreća svega naroda«.

»Zahtevi vremena, u kome živimo, vrlo su veliki i ozbiljni, a stanje naših škola i drugih prosvetnih ustanova potrebuje brzih popravaka, značajnih ali dobro promišljenih izmena, ili može biti i novih osnovah, na kojima će se podizati. Vojska je naša dovršila jedan deo svoga zadatka i Srbija je danas nezavisna zemlja. No ono što je sabljom zadobiveno, treba da se osigura za budućnost. Srbija, kao nezavisna država, ima mnogo veći zadatak u pogledu narodnog obrazovanja, jer sada mora naporedo ići s ostalim naprednim narodima, počem je tako reći širom otvorena njihovim nebrojnim i ogromnim uplivima. Obrazovanje svekolikog naroda mora biti jedna od prvih briga naših, ako smo radi spremiti se (pripraviti se) za one velike kulturne i političke zadatke, koji su srbskom narodu u ovom kraju sveta namenjeni«.

»U Srbiji nema danas ni jednog školskog ili prosvetnog lista, koji bi, isključivo posvećen pitanjima škole i javne nastave, pretresao ono što u oblasti školskoj ili na polju drugih prosvetnih zavoda potrebuje popravke, izmene ili i temeljnog preuredjenja. Ta jedina pojava, što je danas čitava (vsa) zemlja naša bez i jednog školskog lista, mogla bi dovoljno opravdati (opravičiti) ovo preduzeće, koje osigurano državnom pomoći ne će zapadati u one teške nezgode, s kojima se u nas do skora imao da bori gotovo svaki privatni pokušaj i rad na ovom polju. Ali ovaj sam uzrok, i ako mora biti vrlo značajan u očima svakog prijatelja narodne prosvete, nije ni glavni ni jedini, zbog (zaradi) koga se pokreće (vstanovi) ovaj časopis. Da u Srbiji ima i više školskih listova, koji bi privatnom inicijativom pokretani vršili sa svim dostojno veliki publicistički zadatak svoj, mi smo uvereni, da bi i tada ovakvo preduzeće bilo potrebno ili bar ne izlišno, kao što smo s druge strane i toga uverenja, da se i pored ovog zvaničnog organa mogu i moraju vremenom podići i privatna preduzeća u istom krugu rada. Razlozi su naši za to ne samo u saznavanju velikih kulturnih i narodnih zadataka, koje vreme i prilike nalažu našoj prosvetnoj upravi, nego naročito još i u tome, što jedino ovakav list, koji bi bio izdavan od samog ministarstva prosvete, u stanju je, da upozna naš svet sa svima onim

radovima, koji potiču iz centralnog mesta prosvetne struke ili se njemu vraćaju ili upućuju.

> Pitanje je sad, da li treba svet da zna za ono što se u centru prosvetne struke radi ili namerava da uradi ili s druge strane predlaže da se uradi. U ministarstvu prosvete stiču se svake godine a i češće toliki izveštaji od starih pojedinih zavoda ili i čitavih kolegija ili od pojedinih nastavnika, i u njima se čine razni predlozi za izmenu, popravku u uređenju školskom, u naučnim sredstvima, nastavnim planovima, metodama i. t. d. Toliki izaslanici pohode svake godine tolike škole u zemlji našoj, i svaki od njih po svršetku posla podnosi izveštaj o svemu što je video i saznao (izvedel), i mnogi od njih traži (térja) u interesu opštem, da se u uređenjima, koja postoje, učine neke dopune ili ispravke ili i dublje reforme. O školskim i drugim knjigama, koje se izdaju o državnom trošku, podnose određeni referenti svoje primedbe (opomnje), u kojima ili kazuju ono s čega koje delo zaslužuje, da se primi za školsku knjigu ili inače štampa na državni račun, ili iznose sve mane (nedostatke), od kojih ponudjeno pati (trpí) i zbog kojih ne može — po mnenju dotičnog referenta — ugledati sveta. Sve to kao i mnogo drugo ostaje u ministarstvu, i izuzimajući retke prilike nikada i ne ugleda sveta. Za mnoge se stvari nadje, da su neumestne (kar se ne dá vmestiti), nepraktične ili inače neostvarljive; za druge se nadje, da nisu ozbiljno proučene ili su može biti izlišne (nepotrebne); za treće treće i. t. d. a samo se neke može biti prihvate (vzprimó) i predadu javnosti. Da li je doista bolje, da svi ti izveštaji, predlozi za izmenu, primedbe na ono što postoji i. t. d. dalje ostaju neznani, nevidjeni i nečuvani, ili je mnogo korisnije, da se to sve za vremena predaje javnosti, pa da svet zna šta se radi? Za svakoga, koji je prijatelj javnoga rada (dela), odgovor je ovde prost i jasan.

> Vreme je zateklo naše škole s mnogim još nerešenim zadaćama. U ministarstvu je nagomilan mnogi materijal od izvestnih naših naučnika, stručnjaka, književnika i drugih školskih radnika, i svaki od njih sadrži u ovom ili onom obliku, u većem ili manjem razmeru, raznovrstne predloge, kako da se naša javna nastava uputi, ispravi i udesi (vredí, vpravná), te da odgovori potrebi naroda suvremenim zahtevima nauke. Ni jedan privatni list školski, niti pak koji drugi, koji prema celji (namenu, cilju) u kojoj se uređuje, ima naročiti program i naročitu publiku svoju, ne bi mogao savladati onaj materijal, u kome su iskazani toliki često dobro pogodjeni (ukréneni) i istiniti pogledi na stvar, tolike praktične misli za uvodjenje nečega novoga u zakonodavstvu i u upravi školskoj, ili za izmenu onoga što postoji, tolike umesne i osnovane primedbe na pomoćna sredstva, na ručne knjige, iz kojih se predaje po školama i dr. Za to je potreban bio naročiti (poseban, odločen) školski list, kome prostor može dozvoliti, da donosi sve što je od opšteg interesa po škole i nastavu, i koji uz to neće svojom cenom biti nepristupan tolikim trudbenicima pod slemenom školskim. To može postići (doseći) samo zvanični list, koji se državnim sredstvima a naredbom i podpotem same centralne prosvetne uprave izdaje i uređuje. — — — In dalje: > Želeći, da se ovim listom osnuje dragovoljna, jaka i uzvišena duhovna veza, koja će spajati veliki broj prosvetanih umova, a posebice školskih radnika (delalcev) u našem narodu, kako bismo svi što bolje saznali prosvetne potrebe ove zemlje i svekolikog Srbstva, i kako bismo zajedničkim (skupnim) radom što više pripomogli uređenju naših prosvetnih ustanova, mi apelujemo na rodoljublje svijju naših naučnika i književnika, i nadamo se, da će se rado i voljno odazvati pozivu ovom. Neka uradi svaki koliko može, pa će se postići ono čega smo se po dužnosti a u službi knjizi i

prosveti narodnoj latili«. — Toliko v dokaz, kolika skrb je druge države narodnih učilnic ter prosvete na narodnem temelji!

Kaj je z nami, ubógi Slovéni?!

„**Fruška Gora**“, list za narodnu privredu, prosvetu in zabavu, stopil je v 4. tečaj; izhaja v Mitrovici, po jedenkrat na teden na celaj poli. Stane 4 gl. na leto. Namen mu je poučevati kmeta v zemljedeljske ter vinske stroki in opotiti ga k bučelarstvu ter živinorejstvu, dalje prinaša članke iz praktičnega, pravosodnega življenja, zemljepisne čerte, članke o varovanji zdravja, o napredku učilnic in vse novosti na polji srbske ter hrvatske književnosti; donša tudi dopise in sodbe (kritike), kar se tiče napredka in pouka. V svojem zabavnem delu prinaša »Fruška Gora« pesni, novele, humoreske, zagonetke i. t. d.

Različnosti.

Hranilnično društvo je dovolilo, da se iz rezervnega zaklada tudi letos izplača v občno koristne in dobrodejne namene 11.220 gl. sledeče: tukajšnjemu ubožnemu zavodu 2500 gl. Za obleko, podarjeno otrokom v čitalnici ob božiči, 200 gl. Za božičnico v tukajšnjem zavodu za otroke 200 gl. Za podporo potrebnim učencem: na gimnaziji v Ljubljani 200 gl., v Kočevji 100 gl., v Novem mestu 100 gl., na realki v Ljubljani 200 gl., na učiteljskem izobraževališči 100 gl., v 1. mestnej ljudske šoli 150 gl., v 2. mestnej ljudske šoli 250 gl. Za učna sredstva na kranjskih ljudskih šolah: a) Narodnej šoli 150 gl., b) Schulpfennigu 150 gl. Za šolske stvari ubogim deklicam v tukajšnji uršulinske šoli 200 gl., v uršulinske šoli v Škofjeji Loki 100 gl., evangelske šoli 200 gl. Podpora učencem na ljudske šoli v Novem mestu 100 gl., podporo učencem na tukajšnji podkove šoli 100 gl., podpora učenkam tukajšnje dekliske šole 100 gl., učencem v šoli na mahu 50 gl., učiteljskim kandidatinjam in učenkam na vadnici 100 gl., dekliske šoli v Kočevji 50 gl., učencem višjih razredov meščanske šole v Krškem 100 gl., učencem obrtnijske šole pri 1. mestnej šoli 50 gl., učencem obrtnijske šole pri 2. mestnej šoli 50 gl. Glasbeuej šoli filharmoničnega društva 200 gl. Glasbenej Matici 50 gl. Za vzdrževanje tukajšnjega otroškega zavoda 200 gl. Tukajšnjemu podpornemu društvu za bolne 100 gl. V blagajno tukajšnje požarne straže 500 gl. Za vzdrževanje tukajšnje Elizabetne bolnice za otroke 220 gl. Podporo potrebnim bolnikom, ki so odpuščeni iz tukajšnje deželne bolnice 200 gl. Za kosilo ubogim vseučilištnikom iz Kranjskega v Gradci 100 gl. Za delavsko bolnišne in invalidno blagajno 100 gl. Podpora tukajšnjemu gledališču za leto 1880/81 450 gl. Delavskemu izobraževalnemu društvu 50 gl. Tukajšnjemu katoliškemu rokodelskemu društvu 50 gl. Društvu sv. Vincencija za podporo tukajšnje hiralnice 200 gl. Za podporo tukajšnjemu asilu za dečke 200 gl. Za podporo sirotišnice za dečke 200 gl. Vincencij-konferenci pri sv. Jakobu 100 gl. Društvu kranjskih zdravnikov za Löschnerjevo ustanovo za vdove in sirote zdravnikov 200 gl. Deželnemu muzeju na nadaljevanju prahistoričnih izkopavanj 200 gl. Sirotiške hiši za deklice 150 gl. Požarne straži v Krškem 200 gl., v Postojni 300 gl., v Toplicah 50 gl. Čebelarskemu društvu 50 gl. Dalje odobri hranilnično društvo sledeča izplačila: a) po toči poškodovanim v Novomeškem okraji podarjenih 1000 gl., b) vsled odpretja novega hranilničnega poslopja mestnim ubogim podarjenih 500 gl., c) pogorelcem v Kamniku za nakupljenje semena 150 gl.